

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра історії світового українознавства
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра геодезії та картографії

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВСТУП ДО УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ СТУДІЙ
для студентів

галузь знань	Е Природничі науки, математика та статистика
спеціальність	Е4 Науки про Землю
освітній ступінь	бакалавр
освітня програма	Картографія, геоінформаційні системи, дистанційне зондування Землі
вид дисципліни	обов'язкова (ОК 2)

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2025/2026
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладачі: **Горбань Тетяна Юріївна**, доктор політичних наук, професор кафедри історії світового українознавства
Даценко Людмила Миколаївна, доктор географічних наук, професор кафедри геодезії та картографії

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» _____ 20__ р.
на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» _____ 20__ р.

Розробники:

Горбань Тетяна Юріївна, доктор політичних наук, професор кафедри історії світового українознавства,

Даценко Людмила Миколаївна, доктор географічних наук, професор кафедри геодезії та картографії

Затверджено на засіданні кафедри геодезії та картографії, протокол № 1 від 27 серпня 2025 року.

Завідувач кафедри

Людмила ДАЦЕНКО

27 серпня 2025 року.

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету, протокол № 7 від 27 серпня 2025 року.

Голова науково-методичної комісії

Наталія КОРОГОДА

27 серпня 2025 року.

ВСТУП

1. Мета дисципліни – дати студентам знання про історію університетської освіти, основні етапи діяльності Київського університету загалом, географічного факультету та кафедри геодезії та картографії зокрема; сприяти адаптації першокурсників до навчання в університеті із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження явищ природного і техногенного походження при виконанні професійних завдань у сфері геодезії, картографії та кадастру, спостереження за зміною стану об'єктів у просторі і часі з використанням комплексу міждисциплінарних даних.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Знати:

1.1. основні історичні передумови формування університетської освіти у світі;

1.2. основні етапи та особливості розвитку освітніх процесів на українських землях;

1.3. володіти елементарними навичками наукового дослідження та управління інформацією; критичного ставлення та прогнозування стосовно політичних, економічних, культурних подій та явищ.

2. Вміти:

2.1. характеризувати особливості впливу світових університетських традицій на формування української освітньої системи;

2.2. розуміти суть історичних процесів, які впливали на розвиток університетської освіти на українських землях;

3. *Володіти елементарними навичками* формування самостійних висновків щодо освітніх процесів у світі, в Україні та у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка у різні хронологічні періоди, застосовувати на практиці знання, отримані в процесі навчання.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Предметом вивчення навчальної дисципліни є знання, одержані в результаті пізнання і відображення у свідомості людини об'єктів дослідження, проведеного з метою вивчення історичної діяльності громадсько-наукової спільноти українського народу та їх попередників від часів зародження і формування вищої картографо-геодезичної освіти, науки та виробництва, що своїм корінням сягає у XVII–XVIII ст. до сьогодення – сукупність подій, явищ, фактів минулого, які дають науково-обґрунтовані уявлення про тенденції становлення та розвитку галузевої освіти, суспільства, держави.

Начальна дисципліна ознайомить з першоджерелами класичної освіти та її традиціями, висвітлить особливості західноєвропейської університетської освіти на різних етапах історичного розвитку від давнини до сучасності. Основні положення, що включено у зміст: характеристика еволюції вітчизняної вищої освіти, становлення і функціонування університетів на українських землях;

історичний огляд процесу заснування та подальшої науково-педагогічної діяльності університету в Києві (XIX–XXI ст.); аналіз сучасного становища КНУ імені Тараса Шевченка, географічного факультету і кафедри геодезії та картографії зокрема, на фоні світових тенденцій у сфері галузевої вищої освіти.

4. Завдання (навчальні цілі):

Вивчення дисципліни полягає в опануванні студентами знання та розуміння предметної області геодезії та землеустрою. Основним завданням вивчення дисципліни «Вступ до університетських студій» є відстеження в історичному контексті шляхів становлення і розвитку картографо-геодезичної науки, освіти та виробництва на теренах української держави від найдавніших часів до сьогодення, визначення факторів, які вплинули на формування і зумовили особливості поступової інтеграції різних напрямів діяльності у сфері геодезії, картографії, землеустрою, ДЗЗ та фотограмметрії, геоінформаційних систем і технологій для практичного втілення суттєвих результатів науково-технічного прогресу в цю царину і суспільне життя, та відзначення ролі Київського національного університету імені Тараса Шевченка у формуванні відповідних компетентностей при підготовці кадрів високоосвічених фахівців та науковців різних рівнів у цих, та ін. споріднених сферах діяльності.

Дисципліна забезпечує набуття студентами таких компетентностей:

інтегральної: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності предметної галузі наук про Землю або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних та антропогенних об'єктів і процесів із використанням комплексу міждисциплінарних даних та за умовами недостатності інформації.

загальних:

ЗК01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина.

ЗК02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

ЗК03. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК05. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК12. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК13. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

ЗК15. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК16. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1 - знати; 2 - вміти; 3 - комунікація; 4 - автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати			
1.1.	Першоджерела класичної освіти, зміст най- важливіших категорій та визначень з історії розвитку вищої освіти в Європі від давнини до сучасності	Лекція, самостійна робота	Модульна контрольна робота, реферат	10
1.2.	Особливості становлення і розвитку вищої освіти на українських землях			10
1.3.	Історію Київського національного університету імені Тараса Шевченка			10
1.4.	Особливості становлення і розвитку вищої топо-геодезичної та землепорядної освіти на українських землях			10
1.5.	Історію географічного факультету та кафедри геодезії та картографії Київського національного університету імені Тараса Шевченка			10
	Вміти			
2.1.	Визначати сутність світових трансформацій в сфері вищої освіти на сучасному етапі	Лекція, самостійна робота	Модульна контрольна робота	10
2.2.	Робити порівняльний аналіз розвитку університетської освіти в Європі та в Україні			10
2.3.	Визначати сутність світових трансформацій в сфері вищої картографічної та геоінформаційної освіти на сучасному етапі			10
2.4.	Робити порівняльний аналіз розвитку картографічної та геоінформаційної в Європі та в Україні			10
	Комунікація			
3.	Представляти результати наукового пошуку у формі доповідей з використанням сучасних технологій, коректно вести дискусію.	Лекція, самостійна робота	Захист самостійно виконаних робіт	5
	Автономність та відповідальність:			

4.1	Самостійно шукати та критично опрацьовувати літературу з різних джерел;	Самостійна робота	Захист самостійно виконаних робіт, залік	5
4.2	Вирішувати самостійно комплексні завдання, що поставлені в індивідуальних роботах;	Самостійна робота		
4.3	Самостійно приймати та обґрунтовувати власні рішення	Самостійна робота		

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Програмні результати навчання (назва)	Результати навчання дисципліни (код)												
	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	2.1	2.2	2.3	2.4	3	4.1	4.2	4.3
ПРН02. Використовувати усно і письмово професійну українську мову.	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+
ПРН12. Знати і застосовувати теорії, парадигми, концепції та принципи в науках про Землю відповідно до спеціалізації.	+	+	+	+	+				+	+	+	+	+
ПРН13. Уміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу, робити презентації та повідомлення.						+			+	+	+	+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

Форми оцінювання студентів: Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні така:

результати навчання – **1.1 – 1.5 (знання)** – 10% за кожен; результати навчання – **2 (вміння)** – 10% за кожен; результати навчання – **3 (комунікація)** – до 5% за кожен; результати навчання – **4 (автономність та відповідальність)** – до 5% за кожен.

У курсі передбачено 2 змістові частини. Заняття проводяться у формі лекцій та семінарських занять. Завершується дисципліна заліком.

Семестрове оцінювання: кількість балів, що студент отримує протягом семестру є сумою балів, що були отримані при оцінюванні роботи на семінарських заняттях та виконанні тематичних контрольних робіт.

Організація оцінювання: Робота на семінарських заняттях оцінюється по виконанню, відповідно до графіка проведення семінарських занять. Тематичні контрольні роботи проводяться у тестовій формі.

Умови допуску до заліку: рекомендований мінімум для допуску до заліку – 36 балів. Для студентів, які набрали сумарно меншу від 36 балів (рекомендований мінімум), обов’язковою умовою для отримання допуску до заліку є написання рефератів за питаннями пропущених чи недостатньо засвоєних тем.

Підсумкове оцінювання у формі заліку проводиться в письмовому форматі. Максимальна кількість балів під час заліку – 40, мінімальна кількість балів, що додаються до семестрових – 24 (60% максимальної кількості балів, відведених на залік).

Загалом формування оцінки спирається на «Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» (друга редакція), що введено в дію наказом ректора № 170-32 від 11 квітня 2022 року.

7.2 Шкала відповідності

Зараховано / Passed	60–100
Не зараховано / Fail	0–59

8. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ, СЕМІНАРСЬКИХ ТА ІНШИХ ВИДІВ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	самостійна робота
Розділ 1. Короткий екскурс історії університетської освіти. Історія Київського університету				
1	Тема 1. Першоджерела класичної освіти	1	1	
2	* Освіта в епоху еллінізму			5
3	Тема 2. Особливості західноєвропейської освіти в період середньовіччя	1	1	
4	* Університетські коледжі: причини виникнення, специфіка діяльності.			6
5	Тема 3. Розвиток класичних освітніх закладів в період Нового часу	1	1	
6	* Університети і єзуїтські академії: спільні риси та відмінності			6
7	Тема 4. Історія вищої освіти на українських землях	1	1	
8	* Утворення та діяльність Острозької академії			6
9	Тема 5. Заснування університету Св. Володимира в Києві та його діяльність у ХІХ – на початку ХХ ст.	1	1	
10	* Національні рухи і міжетнічні відносини у студентському середовищі в ХІХ ст.			6
11	Тема 6. Київський університет в добу національно-визвольних змагань 1917 –	1	1	

	1921 рр. та за часів радянської влади			
12	* <i>Київський університет в роки Другої світової війни</i>			6
13	Тема 7. Розвиток Київського університету в умовах державної незалежності України	1	1	
14	* <i>Впровадження новітніх технологій в освітній процес</i>			5
		7	7	40
Розділ 2. Короткий екскурс історії вищої картографічної та геоінформаційної освіти. Історія Київського університету				
16	Тема 8. Першоджерела класичної картографічної та землевпорядної освіти	2	1	
17	Тема 9. Історія картографічної та геоінформаційної освіти на українських землях	2	2	
18	Тема 10. Історія топогеодезичних та картографічних досліджень в Київському університеті.	1	2	
19	* <i>Утворення та діяльність громадських організацій ГС. «Українське товариство геодезії та картографії».</i>			10
20	Тема 11. Розвиток кафедри геодезії та картографії географічного факультету Київського університету в умовах державної незалежності України	2	2	
21	* <i>Впровадження новітніх технологій в освітній процес на кафедрі геодезії та картографії географічного факультету</i>			10
		7	7	20
	ВСЬОГО	14	14	60

* – теми для самостійного вивчення

Загальний обсяг: 90 год., у тому числі:

Лекції – 4 год.

Семінари – 14 год.

Консультації – 2 год.

Самостійна робота – 60 год.

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА:

Основні:

1. З іменем святого Володимира: Київський університет у документах, матеріалах та спогадах сучасників / Упоряд. В. Короткий, В. Ульяновський. – К., 1994.

2. Історія Київського університету: монографія: у 2 т. / О. В. Вербовий, І. М. Мороз, О. В. Даниленко та ін. – К., 2019. – 630 с.

3. Географи Київського університету [Текст] : [довідник] / [Олійник Я. Б. та ін.; відп. ред. Олійник Я. Б.]; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2003. – 172 с.

4. Терентєва Н. О. Вища (університетська) освіта: становлення і розвиток. – Черкаси, 2005.

5. Університетська освіта: Навч. посібник / Г. Я. Аніловська, Н. С. Марушко, Л. М. Томаневич. – Львів, 2010.

Додаткові:

1. Бондар А. Л. Невідкладні завдання розвитку географічної картографії в Україні / Бондар А. Л., Жупанський Я. І., Молочко А. М. [та ін.]. // Вісник геодезії та картографії. – 1994. – № 2. – С. 93–100.

2. Бондаренко Е. Л. Вища освіта з картографії за роки незалежності України: стан, проблеми та перспективи / Бондаренко Е. Л., Дудун Т. В. // Український географічний журнал. – 2023. – No. 4: 64–76. DOI: <https://doi.org/10.15407/ugz2023.04.064>

3. Бондаренко Е. Л. Модель геоінформаційної освіти на кафедрі геодезії та картографії Київського університету імені Тараса Шевченка / Бондаренко Е. Л., Молочко А. М., Нечипоренко Г. Л., Шевченко В. О. // Матер. IV Все- укр. конф. з геоінформ. технологій: Теорія, технологія, впровадження ГІС. ГІС –форум-98. – К., 1998. – С. 31–32.

4. Видатний український картограф. До 100-річчя від дня народження А. С. Харченка // Укладачі: В. О. Шевченко, Л. О. Палієнко, В. Є. Любченко. – Київ, Вінниця: ДП «ДКОР», 2008. – 120 с.

5. Вища освіта України: ризики, сподівання, успіхи: монографія / М. Б. Євтух та ін. – К., 2015.

6. Войтенко С.П., Зозуляк П.М., Молочко А.М. Підготовка кадрів для картографо-геодезичного виробництва / Войтенко С. П., Зозуляк П. М., Молочко А. М.; за ред. Р.І.Сосси // Державна картографо-геодезична служба України (1991–2006). – К.: НДІГК, 2006. – С. 278–288.

7. Даценко Л. Картографія в Україні: зникне чи відродиться? / Даценко Л., Тітова С., Дубницька М. // Геофорум-2025 Матеріали 28-ї Міжнародної науково-технічної конференції «GEOFORUM'2025», 9–11 квітня 2025 р.

8. Золовський А.П., Наукова картографічна школа спадкоємців професора А. С. Харченка / Золовський А. П., Руденко Л. Г., Пархоменко Г. О., Разов В. П., Молочко А. М. // Картографія та вища школа: Зб. наук.прац. К.: Вид-во Київського університету імені Тараса Шевченка, 1998. – Вип.2. – С. 159–161.

9. Історія Київського університету: монографія / І. В. Верба, О. В. Вербовий, Т. Ю. Горбань та ін. – К., 2014.

10. Історія університетської освіти: виникнення, становлення, розвиток. Збірник наукових праць молодих дослідників. Вип. 2. – Житомир, 2013.

11. Київський національний університет ім. Тараса Шевченка: шляхами успіху / ред. кол.: В. Скопенко, О. Третяк, Л. Губерський та ін. – К., 2006.

12. Кругляк М. Е. Життя та побут студентства під російської України другої половини ХІХ – початку ХХ ст.: монографія / М. Е. Кругляк. – Житомир, 2015.

13. Курляк І. Є. Загальний огляд історичного розвитку зарубіжної освіти (від стародавніх часів до ХХ століття): навч.-метод. посібник / Курляк І. Є. – Львів, 2000.

14. Микитась В. Давньоукраїнські студенти і професори / В. Микитась. – К., 1994.

15. Молочко А. М. Становлення вищої картографічної освіти України в стінах Київського університету імені Тараса Шевченка / А. М. Молочко // Краєзнавство, географія, туризм. – 1998. № 2 (65). – С. 10.

16. Молочко А. М. Становлення та розвиток геодезичних та картографічних досліджень у Київському університеті імені Тараса Шевченка / А. М. Молочко // Вісник геодезії та картографії. – 1999. – № 2 (13). – С. 50–58.

17. Молочко А. М. Становлення та розвиток картографічних досліджень у Київському університеті / А. М. Молочко // Київський університет як осередок національної духовності, науки, культури: матер. наук.-теор. конф., присв. 165-річчю ун-ту (Природничі науки). – К.: ВЦ «Київський університет», 1999. – С. 158–163.

18. Молочко А. М. Діяльність кафедри геодезії та картографії – однієї з найстаріших у Київському університеті імені Тараса Шевченка / Молочко А. М., Шевченко В. О. // Картографія та вища школа: зб. наук. праць, відп. за вип. Е. Л. Бондаренко. – К.: Державна картографічна фабрика, 2003. – Вип. 8. – С. 5–10.

19. Молочко А. М. Морська картографія в Київському національному університеті / Молочко А. М., Шевченко В. О., Гордєєв А. Ю., Бондаренко Е. Л. // Проблеми безперервної географічної освіти і картографії: зб. наук. праць; відп. за вип. О. О. Жемеров. – К.: Антекс, 2000. – Вип. 1. – С. 153–154.

20. Молочко А. М. Київський університет Тараса Шевченка як осередок формування національної наукової картографічної школи / А. М. Молочко, В. О. Шевченко // Картографія та вища школа: зб. наук. праць. – К.: Вид-во ДНВП Укрморкартографія, 1999. – Вип. 3. – С. 5–17.

21. Нариси з історії Університету святого Володимира / Колесник В. Ф., Казакевич Г. М., Могильний Л. П. [та ін.]. – К., 2009.

22. Патриляк І. К. Нариси з історії Київського університету: навч. посібн. для студ. іст. фак.-ту / І. К. Патриляк, М. А. Боровик, О. В. Ляпіна. – К.; Ніжин, 2009.

23. Пересадько В. А. Пошук місця вітчизняної картографії в процесі гармонізації спеціальностей і галузей знань / В. А. Пересадько, О. О. Дмитриков, Український географічний журнал. – 2025. – № 2. С. 113–120. <https://doi.org/10.15407/>

24. Хоружий Г. Ф. Академічна культура: цінності та принципи вищої освіти: монографія / Г. Ф. Хоружий. – Тернопіль, 2012.